

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ι. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	11
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	15

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΙΜΩΜΕΝΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ, Θεόδωρος Β΄ Πάπας καί Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς	23
---	----

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ	33
--	----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ (ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ), ΓΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας καί Ἐξωτερική Ἱεραποστολή εἰς τήν Ἀφρικῆν	39
--	----

ΣΕΡΑΦΕΙΜ (ΚΥΚΚΩΤΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΖΙΜΠΑΜΠΟΥΕ ΚΑΙ ΑΓΚΟΛΑΣ Ἡ Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή στήν Ἀφρικῆ καί ὁ ρόλος τῶν ἀποδήμων	43
---	----

ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΥ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΟΥΪΝΕΑΣ Οἱ ἀπαρχές τοῦ Μοναχισμοῦ στήν Αἴγυπτο. Μέγας Ἀντώνιος καί Παχώμιος	69
---	----

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΖΑΧΑΡΕΓΚΑΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΙΡΗΝΟΥΠΟΛΕΩΣ Προβλήματα τῆς χριστιανικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκπαίδευσης στά πολυπολιτισμικά κράτη τῆς Ἀφρικῆς	79
ΙΓΝΑΤΙΟΣ (ΣΕΝΝΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΝΤΑΝΑΝΑΡΙΒΟ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗΣ Στιγμές ἀπό τὴν Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή στὴ Μαδαγασκάρη	85
ΜΕΛΕΤΙΟΣ (ΚΑΜΗΛΟΥΔΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΤΑΝΓΚΑΣ Ὁ Μοναχισμὸς στὴν Ἀφρική. Ἡ καλλιέργεια τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους, πρακτικά ζητήματα καὶ ἰδιαιτερότητες	89
ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ (ΣΤΑΝΤΖΙΟΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΙΒΥΗΣ Τὰ πρῶτα Ἱεραποστολικά Βήματα στὴν νεοσύστατη Ἐπισκοπή (2010) καὶ μετέπειτα Μητρόπολη (2016) Μποτσουάνας	95
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ (ΑΡΑΘΥΜΟΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΟΣ Ἡ συστηματικὴ ἐκπαίδευση τῶν γηγενῶν στελεχῶν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴν Ἀφρική ὡς μιά ἀπάντηση στίς σύγχρονες πολλαπλές προκλήσεις	107
ΜΕΛΕΤΙΟΣ (ΚΟΥΜΑΝΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗΣ Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Καρθαγένης διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἕως σήμερον	117
ΔΑΝΙΗΛ (ΜΠΙΑΖΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΚΚΡΑΣ Τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας στὴν Αἰθιοπία. Ἀπὸ τὸ ἔνδοξο παρελθόν πρὸς τὸ ἐλπιδοφόρο μέλλον. Μαρτυρία καὶ διαχριστιανικὴ συνεργασία	123
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (ΓΙΑΝΝΙΡΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΙΓΗΡΙΑΣ † Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν Νιγηρία	143
ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ (ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ), ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΡΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΑΝΖΑΝΙΑΣ Θεόδωρος Β΄. Ὁ Ἱεραπόστολος Πατριάρχης	145
ΦΩΤΙΟΣ (ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ), ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΛΑΟΥΪ Ἡ αἰώνια ἀξία τῆς Ἱεραποστολῆς στὴν Ἀφρική	149
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΜΑΪΔΩΝΗΣ), ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΠΟΥΚΟΜΠΑΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΤΑΝΖΑΝΙΑΣ Ἀπαρχές τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Δυτικὴ Τανζανία	153

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

- ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ (ΚΑΛΠΑΚΙΔΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ, ΝΑΟΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ
«Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην,
τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ» (Ρωμ. 10,15) 181
- ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ (ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΟΥ
Ἡ συμβολή τῆς Μητροπόλεως Ξάνθης
στό ἱεραποστολικό ἔργο τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας 185

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ

- ΑΡΧΙΜ. ΕΦΡΑΙΜ, ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
Ἡ (ἐξωτερική) ἱεραποστολή καί ἡ (ἐσωτερική) ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας 195
- ΜΟΝΑΧΗ ΘΕΟΞΕΝΗ, ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΗ ΙΕΡΑΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗΣ
ΜΟΝΗΣ ΖΩΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ - ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ ΧΑΝΙΩΝ
Ὁρθόδοξος Μοναχισμός καί Ἱεραποστολή 205

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΚΛΗΡΙΚΟΙ

- ΑΡΧΙΜ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΑΣ
Ἱεραποστολή· «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη ...» (Μτ. 28,19) 213
- ΑΡΧΙΜ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΓΚΙΡΙΔΗΣ
Ἅγιος Φρουμέντιος, ὁ ἱεραπόστολος καί φωτιστής τῆς Αἰθιοπίας 221
- ΑΡΧΙΜ. ΑΘΗΝΟΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΕΥΡΥΒΙΑΔΗΣ
Ἱεραποστολική δράση τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας
καί ἡ συμβολή τοῦ Πάπα καί Πατριάρχου Θεοδώρου Β΄ 227
- ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΠΑΦΑΛΟΥΚΟΣ
Διακονώντας στόν ἀμπελώνα τοῦ Βορείου Καμερούν.
Θεωρία καί πράξη 249

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

~ Συνέντευξις τοῦ π. Λαζάρου στόν π. Δαμασκηνοῦ Γρηγοριάτη ~

π. Λάζαρος WAZENG, μία ἀγιασμένη μορφή τῆς Ὁρθοδόξου Ἱεραποστολῆς
στό Κολwezi CONGO (1942-2020) 273

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

Γιατί στήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία δέν χρησιμοποιοῦμε μουσικά ὄργανα 287

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

† Παπα-Κοσμάς Γρηγοριάτης. Ὁ Ἱεραπόστολος τοῦ Ζαῖρ (1944-1989) 293

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΑΝΑΚΗΣ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ, ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΝΝΟΥ,
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Α.Π.Θ.

Ἡ Ἁγία Ὑπομονή 311

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Α.Π.Θ.

Ἡ Ἱεραποστολή ὡς ὄργανο διπλωματίας καί ἰμπεριαλισμοῦ 323

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ, ΟΜΟΤΙΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ Δ. ΑΤΤΙΚΗΣ,
ΜΕΓΑΣ ΥΜΝΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ Ἱεραποστολή κατά τόν Ἱερό Χρυσόστομο εἶναι θεῖο ἔργο 331

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗΣ, ΠΡΩΤΟΠΡ. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ,
ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Ε.Κ.Π.Α.Ὁ Μοναχισμός καί τό ἱεραποστολικό ἔργο
«Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» 363

ΘΑΝΑΣΗΣ Ν. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Α.Ε.Α.Α.

Ἱεραποστολή, ἱεραποστολές καί πολιτική 397

DR PANAGIOTIS TZOUMERKAS, ASSOCIATE PROFESSOR OF A.U.T.

The Pope and Patriarch of Alexandria and all Africa Theodore II
as a Missionary 417ΔΡ ΣΠΥΡΙΔΩΝ Θ. ΚΑΜΑΛΑΚΗΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ἐ.τ. ΤΟΥ ΚΡΑΤ. ΠΑΙΔ/ΚΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ
ΝΙΖΗΝΥ ΝΟΒΓΟΡΟΔ, ΜΕΓΑΣ ΑΡΧΩΝ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣὉ Πατριάρχης Θεόδωρος Β΄ καί ἡ εἰσπήδηση τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας
στήν δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας 437

ΔΡ ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΓΡΙΒΑ, ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΩΝ ΕΠΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ-ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ Ἑλληνορθόδοξη Ἐκκλησία στή Νότιο Ἀφρική καί ἱεραποστολική δραστηριότητα	451
ΔΡ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗ-ΠΙΣΙΝΑ Ἡ Ὀρθοδοξία στήν Ἀνατολική Ἀφρική πέρα ἀπό τήν Ἀποαποικιοποίηση	467
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ, ΑΡΧΩΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ «ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ» Τριάντα τέσσερα χρόνια ἱεραποστολικῆς δράσης στήν Ἀφρική	513
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΕΤΑΛΛΙΔΗΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Ἐξήντα ἔτη προσφορᾶς καί θυσίας τῆς Ἀδελφότητος Ὀρθόδοξης Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς Θεσσαλονίκης	521
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΠΑΛΑΔΑΚΗΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ ΟΦΦΙΚΙΑΛΙΩΝ ΝΟΤΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΡΧΩΝ ΠΡΩΤΕΚΔΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ, ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΩΝ ΟΦΦΙΚΙΑΛΙΩΝ ΝΟΤΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΡΧΩΝ ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΙΟΣ Ἱεραποστολικά βήματα στή Νότιο Ἀφρική	529
ΒΑΪΟΣ ΠΡΑΝΤΖΟΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΑΡΩΓΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΑΡΧΩΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΟΣ Ἀφιέρωμα τοῦ Συνδέσμου Λειτουργῶν Ὑγείας Ὀρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολικῆς Ἀρωγῆς	533
ΝΟΣΤΗΣ ΨΑΡΑΣ, ΑΡΧΩΝ ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ Μνήμη Ἀγίων Ἱεραποστόλων	545
– ΠΙΝΑΞ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ	547
ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ	
ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	551

